

Spis treści

WSTĘP

GLOBALNE MIASTO ZAMIAST GLOBALNEJ WIOSKI	9
--	---

ROZDZIAŁ I

MISTRZOWIE, SUKCESORZY I EPIGONI: ORIENTACJE TEORETYCZNE

I METODOLOGICZNE W SOCJOLOGII MIASTA	13
1. Przestrzeń miejska w szkole chicagowskiej: prohibicja i Al Capone w socjologicznym oglądzie	15
2. Szkoły kulturalistyczne – empatia badacza i współczynnik humanistyczny	21
3. Szkoły neoekologiczne: symbioza i wspólnota biesiadna	23
4. Szkoły konwencjonalne: idealnotypologiczne pojmowanie miasta	26
5. Szkoły makrostrukturalne i strukturalno-funkcjonalne: miasto globalne	33
6. Szkoły humanistyczne: aktorzy pierwszoplanowi i halabardnicy w teatrze miejskim	36
7. Pochwała racjonalnego eklektyzmu	41

ROZDZIAŁ II

MIASTO W HISTORII	45
1. Społeczna geneza i zasady kształtowania starożytnych miast	45
2. Koncepcja miasta Maxa Webera	52
3. Miasta epoki preindustrialnej	55
3.1. Uwarunkowania rozwoju miast i procesów urbanizacji	55
3.2. Procesy średniowiecznej urbanizacji	68
3.3. Baza ekonomiczna miasta	74
3.4. Struktura społeczno-przestrzenna średniowiecznego miasta	77
3.5. Miasto jako miejsce wymiany	82
3.6. Utrata autonomii miast i kształtowanie się nowoczesnych stolic ...	88
KONTRAPUNKT 1 – MIASTO ISLAMU.	94

4. Miasto przemysłowe	100
4.1. Podstawy rewolucji przemysłowej	100
4.2. Procesy urbanizacji i aglomeracji	104
4.3. Nowi aktorzy i nowe doktryny	125
5. Kapitalistyczne miasto XX wieku	134
5.1. Urbanizacja XX wieku	134
5.2. Ideologie urbanistyczne	139
5.3. Społeczne konsekwencje strefowania miasta	147
5.4. Co dalej?	164

ROZDZIAŁ III

MIASTO I PRZESTRZEŃ MIEJSKA W REALNYM SOCJALIZMIE

– AKTORZY I IDEOLOGIE	169
1. Dom kolektywny, kombinaty mieszkaniowe i <i>homo sovieticus</i>	169
2. „Ateńczycy” realnego socjalizmu	175
3. Gra w plany	179
4. Miasto socjalistyczne na warsztacie: przypadek Tychów	182
5. Planowanie, odbudowa i rozwój Warszawy w okresie realnego socjalizmu	198
5.1. Etapy planowania i budowy miasta	199
5.2. Ocena planowania i wytwarzania przestrzeni w latach 1945–1989	205
6. Zamiast zakończenia, czyli o czasach słusznie minionych	211

ROZDZIAŁ IV

METROPOLIZACJA I METROPOLIE

1. Globalizacja a procesy metropolizacji	214
2. Identyfikacja metropolii	222
3. Metropolie w sieci	226
3.1. Powiązania węzłów sieci, przykłady empiryczne	230
4. Funkcje metropolii	234
4.1. Ośrodki dyspozycji politycznej	238
4.2. Ośrodki gospodarcze	239
4.3. Ośrodki kultury	241
4.4. Ośrodki portowe	242
4.5. Technopolie	243
5. Zróżnicowania społeczno-przestrzenne metropolii – czynniki segregacji i agregacji	244

5.1. Ceny mieszkań	245
5.2. Uburżuazynienie	249
5.3. Jakość szkoły	251
5.4. „Między swoimi”	252
5.5. Relacje: miejsce zamieszkania i miejsce pracy, sytuacja rodzinna . .	256
5.6. Segregacja a polityka miejska	259
KONTRAPUNKT 2 – MIASTA POZAEUROPEJSKIE	262

ROZDZIAŁ V

POLSKIE METROPOLIE – PRZESTRZEŃ I SPOŁECZEŃSTWO 273

1. Hierarchia polskich metropolii	273
1.1. Miejsce Warszawy w sieci potencjalnych metropolii	275
1.2. Potencjał polskich metropolii	279
2. Nowi aktorzy w przestrzeni metropolitalnej	281
3. Kształtowanie się metropolitalnego społeczeństwa	288
3.1. Dziedzictwo przeszłości	288
3.2. Klasa średnia, klasa metropolitalna	290

ROZDZIAŁ VI

SOCJOLOGICZNE POJĘCIE PRZESTRZENI 301

1. Ontologiczny i epistemologiczny status przestrzeni	301
2. Rodzaje przestrzeni	306
2.1. Kategorie przestrzeni	306
2.2. Usytuowanie w przestrzeni	309
2.3. Dostępność przestrzeni	314
3. Miejsce i przestrzeń: między domem a kosmosem	317
3.1. Dom rodzinny i cmentarz: ikony i archetypy miejsca	317
3.2. Ojczyzna prywatna – ojczyzna lokalna: symbole miejsc	320
4. Percepcja i waloryzacja przestrzeni	322
4.1. Postrzeganie przestrzeni	322
4.2. Waloryzacja przestrzeni	329
5. Przyswajanie przestrzeni	336
5.1. Czynniki społeczne modyfikujące przyswajanie przestrzeni	338
5.2. Sytuacja jako czynnik modyfikujący przyswajanie przestrzeni	340
5.3. Cechy przestrzeni modyfikujące jej przyswajanie	342
5.4. Symboliczny podbój przestrzeni jako forma jej przyswajania	346
5.5. Kontinuum przestrzeni	349
6. Wytwarzanie przestrzeni	352
6.1. Formy przestrzenne	352

6.2. Ograniczenia społecznego wytwarzania przestrzeni	354
6.3. Aktorzy społecznego wytwarzania przestrzeni	359
7. Ład przestrzenny, ład społeczny	361
7.1. Miejsca i przestrzenie: próba rekapitulacji	367
8. Rodzaje przestrzeni miejskiej	368
8.1. Dom a mieszkanie	369
8.2. Dzielnice, osiedla, wielkie zespoły mieszkaniowe	373
8.3. Centrum	382
8.4. Ulice	387
8.5. Przestrzeń pracy	398
ZAKOŃCZENIE, CZYLI O GLOKALIZACJI PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	406
BIBLIOGRAFIA – POZYCJE PODSTAWOWE	409
BIBLIOGRAFIA	411
SPIS TABEL I RYCIN	425
Tabele	425
Ryciny	426
SKOROWIDZ NAZWISK	429
SKOROWIDZ NAZW GEOGRAFICZNYCH	437